

[I] De vU en de natuurwetenschappen in de jaren 1880-1927

INLEIDING

21

Het verhaal van de natuurkunde aan de Vrije Universiteit begint niet pas met de stichting van de wis- en natuurkundige faculteit in 1930. De wortels liggen een halve eeuw eerder, toen in 1880 de Vrije Universiteit werd opgericht en er ook al over een 'natuurkundige faculteit' werd gesproken. Om de stichting van de vU en die van deze faculteit te begrijpen, is enige kennis van de opvattingen van de stichters, van de bevolkingsgroep waarbinnen de vU ontstond, en van de cultuur en het denkklimaat in het negentiende-eeuwse Nederland noodzakelijk.

Eind negentiende eeuw begon het gereformeerde volksdeel in Nederland aan een emancipatieproces onder aanvoering van Abraham Kuiper. Onderdeel van de gereformeerde zuil die uit deze beweging ontstond was een eigen universiteit: de Vrije Universiteit in Amsterdam. Omdat de stichting van een eigen universiteit door Kuiper werd gelegitimeerd vanuit zijn maatschappij- en wetenschapsleer kan een beknopt overzicht van zijn wereldbeschouwing niet gemist worden om de geschiedenis van de Vrije Universiteit, ook die van de Faculteit der Wis- en Natuurkunde, te begrijpen. Kuypers visie op de wetenschap en in het bijzonder de wetenschap aan de Vrije Universiteit moet worden begrepen tegen de achtergrond van het negentiende-eeuwse positivistische denkklimaat, dat sterk door de resultaten en de methode van de natuurwetenschappen was beïnvloed. In die zin speelde de natuurwetenschap al bij de stichting en in de eerste halve eeuw van het bestaan van de vU een belangrijke rol.

Dit hoofdstuk eindigt in 1927 met het besluit om aan de vU een wis- en natuurkundige faculteit toe te voegen, een besluit waaraan een lang proces van discussies en afwegingen vooraf was gegaan. Toen dit besluit viel, was zowel de maatschappelijke als de wetenschappelijke context een heel andere dan in 1880. De gereformeerde bevolkingsgroep had zich geëmancipeerd van een achtergestelde groep 'kleine